

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Codi: 200815
Crèdits: 6
Caràcter: FORMACIÓ OPTATIVA
Matèria: ENTORNS DEL DISSENY I DE LES ARTS
Curs: QUART
Semestre: PRIMER
Equip docent: Josep Basora & Francesc Morera
Hores de dedicació: 150h
Hores lectives: 54h
Hores autònomes: 96h

DESCRIPCIÓ DE LA MATÈRIA

Aquesta matèria està formada per catorze assignatures optatives de caràcter teòric-pràctic vinculades a les disciplines del disseny, l'art i les arts aplicades. Cadascuna d'elles complementa i amplia, a través dels seus continguts, de la pràctica implícita i de l'experimentació, les matèries de formació bàsica i obligatòria referides a l'espai, l'objecte i la imatge.

ARQUITECTURA I PRODUCCIÓ GRÀFICA
AUTOEDICIÓ I PUBLICACIÓ EXPERIMENTAL
CONTEXT AUDIOVISUAL
DISSENY DE SERVEIS
ESPAIS EFÍMERS, LLOC I PRODUCCIÓ
IDEA I MATÈRIA
IDEA I OFICI
IMATGE EXPANDIDA
IMATGE I TEXT
LLOC I ACCIÓ
OBJECTE, SUBJECTE I ACCIÓ
REPRESENTACIÓ
SISTEMES INTERACTIUS I NOUS ENTORNS DE CREACIÓ
TIPOGRAFIA

TIPOGRAFIA.

Assignatura de caràcter optatiu que forma part de la matèria "Entorns del Disseny i de les arts" del 1r semestre de 4rt curs. És una assignatura teòrica-pràctica que complementa el taller específic de la Menció de Comunicació Visual.

OBJECTIUS

És una assignatura teòrica-pràctica que complementa el taller específic de la Menció de Comunicació Visual. La tipografia és una part essencial en la majoria dels missatges que vehicula la Comunicació Visual. El nostre sistema d'escriptura s'ha anat formant al llarg dels segles, on hi ha hagut una evolució dels nostres signes, primer cal·ligràfica i després tipogràfica. En aquests moments els nous mitjans i suports intervenen cada cop més en l'organització de la comunicació tipogràfica. Entendre el funcionament del missatge tipogràfic, conèixer la forma de la lletra i les eines i mitjans per a treballar amb tipografia és indispensable per a tot aquell que es vulgui dedicar a la comunicació visual. El taller de tipografia suposa l'estudi de les possibilitats expressives de la tipografia, així com l'aprofundiment en les normes del seu ús, a més de l'observació de la seva història, reflex de les diferents èpoques i professionals que han intervingut en el seu desenvolupament.

COMPETÈNCIES

E07. Aplicar les tècniques i les tecnologies adequades en funció del treball que es realitza en el camp de les arts i/o els dissenys.

COMPETÈNCIES TRANSVERSALS

T01. Escoltar activament valorant les aportacions alienes per a la construcció dels propis posicionaments.
T02. Tractar la informació de forma responsable, compromesa i honesta.
T03. Gestionar eficientment el temps i els recursos.
T04. Exercir el posicionament personal i les capacitats crítiques i autocrítiques en processos de transformació del context.
T05. Comunicar i expressar-se eficaçment, tenint en compte el destinatari i el mitjà.
T06. Treballar de forma col·laborativa, multidisciplinària i transdisciplinària.

RESULTATS D'APRENENTATGE

RA1 (E07.15). Construir, mitjançant elements icònics, formes de representació simbòliques de caràcter informatiu, així com d'identificació personal i corporativa.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

RA2 (E07.16). Generar diversos tipus de format i de suport per a publicacions (informatives, divulgatives, publicitàries i narratives de ficció, etc.) dirigides tant a la producció analògica com a la difusió en xarxa.

RA3 (E07.17). Ordenar el contingut de les publicacions per mitjà de la diagramació, de la jerarquització de continguts i de l'equilibri entre el text i la imatge gràfica.

RA4 (E07.18). Determinar la relació entre la proposta i les pautes de receptivitat i usabilitat per part del públic destinatari.

RA5 (E07.19). Identificar els sistemes de reproducció, preparar els materials adequats per als seus requeriments tècnics i supervisar el procés de producció.

RESULTATS D'APRENTATGE TRANSVERSALS

T01.1. Construir posicionament i criteri propis tant a partir del seu treball com a partir del diàleg amb altres propostes o agents.

T01.2. Reconèixer les qualitats del treball dels altres com a font d'aprenentatge.

T02.1. Reconèixer l'ús, límits i diferents aplicacions de dades i documents.

T03.1. Organitzar i gestionar de forma autònoma els temps en els processos d'aprenentatge i en el seu itinerari formatiu en el grau.

T03.2. Gestionar de forma eficient els recursos que estan implicats en els processos d'aprenentatge, tant els que li han estat facilitats com els que de forma autònoma adquireix.

T04.1. Revisar el seu procés de treball a partir de criteris tant pedagògics com d'originalitat.

T05.1. Organitzar les idees i transmetre-les amb eficiència i creativitat.

T05.2. Triar el mitjà adequat a cada situació comunicativa.

T06.1. Distribuir els rols en un entorn col·lectiu de treball derivat d'un projecte segons habilitats i disciplines implicades.

T06.2. Treballar de forma horitzontal i creuada en entorns col·laboratius com a font de desenvolupament personal i grupal.

CONTINGUTS

Macrotipografia

Cal·ligrafia. Coneixement de la forma de la lletra

- Lettering. Possibilitats comunicatives i expressives del dibuix de lletres
- Coneixement i selecció de tipus. Denotació
- Jerarquització. L'organització del missatge tipogràfic
- Composició
- Ortotipografia
- Tipografia per a pantalla
- Tipografia expressiva
- Eines i de materials per al treball amb tipografia
- Història i cultura tipogràfica

Microtipografia

Representació simbòlica mitjançant elements icònics.

- Imagotips, logotips i marques. Comercials i institucionals. Tipologies.
- Construcció gràfica i estructura. Anàlisi i composició.
- Pictogrames. Línia gràfica i construcció. Estructures reticulars i orgàniques.
- Seriació. Característiques comuns.
- Producte editorial. Estructura de la pàgina. Llibre, revista, fullet.
- Retícula. Anàlisi i composició.
- Text. Jerarquia, composició i estil.
- Imatge. Tipus. Funció i tecnologia.
- Entorn web. Pantalles. Versatilitat de la presentació de pàgina.

METODOLOGIA

A partir dels continguts i objectius de l'assignatura, es treballa en un model que posa a l'alumne al centre de l'ensenyament. En l'aula, lloc necessari per compartir coneixements i experiències, de les tres hores que té destinades l'assignatura, en la primera hora el professor exposarà continguts teòrics ajudat per projeccions audiovisuals i exemples físics quan sigui possible.

Els continguts mostrats seran complementaris a l'exposició oral i responen a un guió que faciliti el seu seguiment.

Aquestes presentacions es complementen amb visualitzacions de pàgines webs interessants.

Les dues hores que resten, el professor proposarà exercicis que l'alumnat haurà de realitzar a l'aula, amb la supervisió del professor i correran transversalment a les sessions; per tant, el treball autònom de l'alumne fora de l'escola és necessari i es preveu com un desenvolupament de la seva capacitat de trobar elements de consulta, per tal de preparar la següent sessió i implementar una dinàmica responsable per projectar.

ACTIVITATS FORMATIVES

Hores de dedicació: 150h

Hores activitats dirigides: 22,5h (15%)

Hores activitats supervisades: 22,5h (15%)

Hores aprenentatge autònom: 96h (64%)

Hores activitats d'avaluació: 9h (6%)

Activitat dirigida:

Presentació i discussió de continguts teòrics, referències i casos d'estudi i/o visites i/o presentacions d'experts.

Metodologia d'aprenentatge: Valoració i discussió crítica col·lectiva i/o exposició de continguts pràctics i debat.

Descripció: Classes centrades en l'exposició de continguts teòrics i en la presentació d'activitats, exercicis i projectes que l'estudiant desenvoluparà a l'aula o fora d'ella. Introducció de continguts conceptuals en el seguiment individual de l'alumne i en les avaluacions col·lectives.

Activitat supervisada:

Seguiment supervisat pel professor. Discussió y posada en comú de continguts. Realització d'exercicis a l'aula o taller.

Metodologia d'aprenentatge: Assessorament sobre els processos de formalització del treball propi de l'alumne.

Seguiment i tutorització dels processos metodològics i dels resultats parcials del treball propi de l'alumne. Presentació pública i discussió crítica col·lectiva.

Descripció: Els treballs es portaran a terme de manera personal, i es desenvoluparan a classe. Es farà un seguiment i assessorament a l'aula/taller pel desenvolupament i la resolució dels exercicis pautats i dels projectes.

Activitat autònoma:

Recerca de documentació: fonts primàries, bibliografia, casos d'estudi i referents. Lectura de textos. Treball pràctic autònom.

Metodologia d'aprenentatge: Tractament de la informació, i/o lectura comprensiva de textos, i/o lectura comprensiva d'elements formals y matèrics.

Descripció: Cerca de documentació bibliogràfica, visual, audiovisual i gràfica, prèvia a l'elaboració de les propostes.

Estudi teòric i pràctic: aplicació, interpretació i reelaboració de la informació.

Activitat d'avaluació

Presentacions dels exercicis dels resultats parcials i/o finals.

Metodologia d'aprenentatge: Comentari i revisió, individual o en grup, d'exercicis y resultats parcials o finals.

Descripció: Entrevistes individuals o reflexions en grup del resultat general en les diferents fases d'aquesta.

SISTEMA D'AVALUACIÓ

La nota final de l'assignatura serà la mitjana ponderada dels treballs. Es tindrà en consideració l'evolució en l'aprenentatge de l'estudiant. El contingut i la nota de cada treball s'especificarà a l'enunciat corresponent.

SISTEMA D'AVALUACIÓ COMÚ A LA MATÈRIA

Avaluació continua a través del seguiment del procés d'aprenentatge. (45%)

Avaluació continua de l'exposició i/o realització d'exercicis i treballs. (45%)

Avaluació puntual a través de seminaris, debats, visites i/o altres activitats col·lectives. (10%)

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ I CRITERIS D'AVALUACIÓ PARCIALS

En relació a les competències i continguts del curs

Seguiment continu a l'aula/taller. 30 % de la nota

Avaluació dels treballs pautats. 60 % de la nota

Valoració de la participació i implicació en els debats i la dinàmica del curs. 10 % de la nota

BIBLIOGRAFIA

Macrotipografia

AICHER, OTL. Tipografia. Campgràfic Editors, SL València, 2004.

BLACKWELL, LEWIS. La tipografia del siglo xx. Gustavo Gili. Barcelona, 1993.

BRINGHURST, ROBERT. The Elements of Typographic Style. Hartley & Marks, Publ. Vancouver (CAN), 2005.

- BROWN, ALEX. Autoedició. Texto y tipografía en la era de la edición electrónica. ACK Publish. Madrid, 1991.
- CARTER, HARRY. Orígenes de la Tipografía. Punzones, matrices y tipos de imprenta (siglos xv y xvi). Ollero & Ramos, Editores SL. Madrid, 1999.
- CLARK, JOHN. Diseño tipográfico. Ed. Parramón. Barcelona, 1993
- GÄDE, REINHARD. Diseño de periódicos. Sistema y método. Gustavo Gili. Barcelona, 2002.
- GILL, ERIC. Un ensayo sobre tipografía. Campgràfic Editors, SL València, 2004.
- JURY, DAVID. ¿Qué es la tipografía? Gustavo Gili. Barcelona, 2007.
- LAWSON, ALEXANDER. Anatomy of a Typeface. Hamish Hamilton. Londres, 1990. (Reed. David R. Godine. Nova York, 2002).
- LEWIS, JOHN. Typography. Design and Practice. Barrie & Jenkins. Londres, 1978.
- LUIDL, PHILIPP. Tipografía básica. Campgràfic Editors, SL València, 2004.
- MC LEAN, RUARI. Manual de tipografía. Blume. Madrid, 1978.
- MEDIAVILLA, CLAUDE. Caligrafía. Campgràfic Editors, SL València, 2005.
- MORISON, STANLEY. Principios fundamentales de la tipografía. Ediciones de Bronce. Barcelona, 1998.
- PEIGNOT, JÉRÔME. De l'écriture à la typographie. Editions Gallimard. Paris, 1967.
- PERFECT, CHRISTOPHER. Guía completa de la tipografía. Blume. Barcelona, 1994.
- RENNER, PAUL. El arte de la tipografía. Campgràfic Editors, SL València, 2000.
- RICHAUDEAU, FRANÇOIS. La legibilidad. Investigaciones actuales. Fundación Germán Sánchez Ruipérez. Madrid, 1987.
- STEINBERG, SIGFRID H. Five-hundred Years of Printing. Ed. revisada por John Trevitt. The British Library. Londres, 1996.
- Existeix una versió en castellà, traducció de RAIMUNDO PORTELLA. 500 Años de Imprenta. Ediciones Zeus. Barcelona, 1963. La 1a edició és de Penguin Books. Harmondsworth (ENG), 1955.
- TSCHICHOLD, JAN. Livre et Typographie. Editions Allia. Paris, 1998.

Microtipografía

- AMARAL, FRANCISCO; GIMENO, DANIEL (2010) Evolución, tendencias y modelos en el diseño de webs de noticias. Barcelona: editorialSol90media.
- AMBROSE, GAVIN; HARRIS, PAUL (2010) Diccionario visual de tipografía. Barcelona: Index Book.
- BANN, DAVID (2008) *Actualidad en la producción de artes gráficas*. Barcelona: Blume.
- BLASCO, LAIA (2011) *Sobreimpresión. De la pantalla al papel y viceversa*. Barcelona: IndexBook.
- CASES I ASSOCIATS (2008) Diseño de la noticia. Designing news. Barcelona: Sol90.
- CORBALÁN, FERNANDO (2010) La proporción áurea. El lenguaje matemático de la belleza. Barcelona: RBA
- DAVIS, GRAHAM (2007) Las herramientas del diseñador. 500 retículas y hojas de estilo. Barcelona: IndexBook.
- ELAM, KIMBERLY (2006) Sistemas reticulares. Principios para organizar la tipografía. Barcelona: Gustavo Gili.
- GONZÁLEZ SOLAS, JAVIER (2004) Identidad Visual Corporativa. La imagen de nuestro tiempo. Madrid: Síntesis.
- JARDÍ, ENRIC (2007) Veintidós consejos sobre tipografía (que algunos diseñadores jamás revelaran) y veintidós cosas que nunca debes hacer con las letras (que algunos tipógrafos nunca te dirán). Barcelona: Actar.
- JOHANSSON, KAJ; LUNDBERG, PETER; RYBERG, ROBERT (2004) *Manual de producción gráfica. Recetas*. Barcelona: Gustavo Gili.
- KANE, JOHN (2012) Manual de tipografía. Barcelona: Gustavo Gili.
- KLANTEN, ROBERT; MISCHLER, MIKA; BILZ, SILJA (2008) *El pequeño sabelotodo. Sentido común para diseñadores*. Barcelona: Index Book.
- MÜLLER-BROCKMANN, JOSEF (1982) Sistemas de retículas. Un manual para diseñadores gráficos. Barcelona: Gustavo Gili.
- POZO PUÉRTOLAS, RAFAEL (2008) *Diseño y Producción Gráfica*. Barcelona: CPG.
- PUJAGUT, JAUME; GARCÍA, SERGI B. (2010) *Desarrollo de un proyecto gráfico*. Barcelona: Index Book.
- PUJOL, JOSEP M.; SOLÀ, JOAN (2011) Ortotipografía. Manual de l'autor, l'editor i el dissenyador gràfic. Barcelona: Educalia.
- TONDREAU, BETH (2009) Principios fundamentales de composición. 100 proyectos de diseño con retículas. Barcelona: Blume.

Referències web

- <http://www.thegridsystem.org/>
- <http://pleaseenjoy.com/>
- <http://www.quintatinta.com/>
- <http://font.is/about/>
- <http://www.printmag.com/>
- <http://www.logoorange.com/>
- <http://www.brandemia.org/>

<http://thenounproject.com/>
<http://www.pictography.eu/>
<http://960.gs/>
<http://www.gridsystemgenerator.com/>
<http://www.designbygrid.com/>
<http://www.signarama.com/>
<http://www.fespa.com/eurosignexpo/>

PROGRAMACIÓ

L'assignatura es desplega setmanalment durant 18 setmanes, és a dir, sessió per setmana seguint la següent distribució:

Sessió 1

Presentació de l'assignatura. Reflexió a l'entorn de la primera activitat reticulada a desenvolupar in situ pels alumnes.

Sessió 2

Macrotipografia i comentaris sobre la feina d'anàlisi i recerca del primer exercici...

Sessió 3 a la 7

Macrotipografia

Sessió 8

Macrotipografia. Lliurament de treballs.

Sessió 9 a la 15

Microtipografia

Sessió 16

Avaluació. Comentari amb els alumnes del resultat de l'avaluació final de l'assignatura.

Sessió 17

Avaluació.

Sessió 18

Tancament de l'assignatura mitjançant entrevistes individuals